

ROMEINS VERBLIJF

Van Antoine Bodar verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos uitgevers

Nochtans zal ik juichen
Romeinse brieven
In zwakheid krachtig
Klokkenluider van Sint Jan
Uit de eeuwige stad
Tot dienen geroepen
Geborgen in traditie
Vervulling in bekering

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos uitgevers via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Antoine Bodar

ROMEINS
VERBLIJF

Met een voorwoord van
Jean Pierre Rawie

Ambo|Anthos
Amsterdam

Wie eigenlijk houdt u voor zoiets bijzonders?
Of wat hebt ge, dat ge niet verkregen hebt?

Paulus (1 Kor 4, 7)

Altijd blijf ik nog te benijden
Uw troost is zoveel groter, Heer
Veel groter dan mijn lijden

Christophe Vekeman

INHOUD

Vooraf	11
door Jean Pierre Rawie	
Romeins verblijf	15
Ecco la Primavera	18
Drama in duisternis	20
Straf of zegen	22
Virtuele presentie	25
Macht van de rat	28
Verwaande maakbaarheid	31
Corona	34
Protocol	35
Spuwhek	38
Buiten Rome	41
Over en weer	43
Corona in huis	47
Friezenkerk	50
Wachten	53
Formeel in functie	56
Kennismaking	59
Pelgrimskerk	62

Oude bezems	65
Bedelen in Rome	67
Samen sober	75
Friesland	78
Italiaans theater	82
Notre Dame is Godshuis	85
Verleiding van het geloof	95
Nantes	116
Verloren wijsheid	119
Vertolking van het Sacrum I	126
Vertolking van het Sacrum II	138
Dante Alighieri I	153
Dante Alighieri II	157
Dante Alighieri III	161
Adriaan VI	166
Hugo van der Goes	171
Blaise Pascal	178
Vincent van Gogh	185
Louis Couperus	190
Gilbert Keith Chesterton	197
Titus Brandsma	200
Titus' omgang met God	203
Hudal en Holland	216
Dodenherdenking	238
Jaren zestig	241
Verslaving en verdoving	250
Geneeskunst en godsdienst	256
Wijsgeer op Petrus' stoel	266
Joannes Paulus Magnus	269
Mireille Madou	273
Huub Oosterhuis	277
Hemelpost	282
Staat de Kerk in brand?	285

Harmonie is criterium 287
Synodale Kerk 290
Primaat en synodaliteit 298
Het geluk is in God 306
Liturgische kalender 308
Advent en Kersttijd 315
Christus' wederkomst 319
Drievoudige komst 323
Joannes de Doper 328
Geduld 331
Joseph-jaar 334
Familie 337
Ster gevolgd 343
Verschenen is de Heer 345
Opdracht van de Heer 347
Aswoensdag 352
Werken van barmhartigheid 355
Zonde 358
Geweten 360
Schuld 363
In bezoedeling gedijt zuivering 365
Het 'neen' uit Rome 369
Onvoorwaardelijke overgave 373
Deemoedig en edel 378
Bach's Passie-oratoria 382
Psalm 111 384
Goede Herder 387
Ik ben 390
Judas Iskariot 393
Pinksteren 398
Dezelfde taal 402
Verheerlijking op de berg 406
Bekleed met de zon 411

Uiterlijk en innerlijk	416
Profetenmantel	422
Ontkieming	426
Gunnen	430
Liefde Haat Vergeving	433
Luisteren	438
Leeft wat u leert I	441
Leeft wat u leert II	445
Sam en Claudia	450
Onderweg voor de bruiloft	454
Jan Joost en Emilie	458
Sandro en Chantal	462
Paul	467
Ouderdom I	473
Ouderdom II	479
Verantwoording	485

VOORAF

Afgezien van koningin Máxima, is Antoine Bodar waarschijnlijk de bekendste katholiek van Nederland. Veel mensen zullen geruime tijd moeten piekeren, aler hun de naam van de aartsbisschop die thans te Utrecht zetelt te binnen schiet, maar komen onmiddellijk op de zijne. Zijn decennialange aanwezigheid in de media heeft ervoor gezorgd dat tallozen hem in elk geval van gezicht kennen. Uit eigen ervaring weet ik dat je niet in zijn gezelschap in een openbare gelegenheid kunt verwijlen, zonder dat er minstens één keer een wildvreemde zijn opwachting maakt met de vraag of hij het inderdaad echt is.

Ook nu hij een dagje ouder wordt, blijft Bodar altijd bereid onbezoldigd zijn licht te laten schijnen over allerlei de kerk betreffende nieuwsfeiten. Zelf beschouwt hij die zichtbaarheid als deel van zijn taak als priester; het wegnemen van misverstanden die inzake het geloof bij leken nu eenmaal voortdurend de kop op steken. Opvallend was enige jaren her zijn bereidheid verantwoordelijkheid te nemen voor het opzienbarende misbruikschandaal, waar hijzelf part noch deel aan had.

Toen ik kennis met hem maakte, was ik verrast op te merken dat een man die in het publiek van zijn hart geen moordkuil maakte, in het dagelijks verkeer veeleer weifelend, haast schuchter, zijn mening ten beste gaf. In de inleiding tot deze bespiegelingen heeft hij

het zelf over een nieuwe levensfase waarin hij terecht is gekomen: 'In zekere zin keer ik terug naar mijn tijd als jongeling: opnieuw vallen mij verlegenheid en schuwheid ten deel'.

Daar zullen zijn opponenten in het debat van opkijken. Ik heb Bodar een paar keer mogen gadeslaan als hij een lezing hield, en vooral gedurende de gedachtewisseling die daarop volgde, betoonde hij zich een geducht en slagvaardig tegenstander. Ik vermoed dat hij naderhand af en toe berouw gevoeld moet hebben over de scherpte waarmee hij zijn wederzakers afgestraft had, want zijn grondhouding jegens de medemens is eerder mild te noemen, maar, zoals men het in het Verenigd Koninkrijk uitdrukt: *he doesn't suffer a fool gladly*.

Dat is overigens wat hem voor mij zo'n aangename gespreksgeenoot maakt: geen prietpraat, maar een volwassen conversatie, die de wezenlijke zaken niet uit de weg gaat. Er zijn weinigen met wie je het ergens over kunt hebben, zonder eerst een soort college te moeten geven, en bijvoorbeeld eerst te moeten uitleggen wie Petrarca is. Bij hem is dat niet nodig, want hij bezit een gedegen algemene kennis, ofschoon hij zijn eruditie, zoals dat hoort, licht draagt.

In dit boek zijn lezingen en beschouwingen uit verschillende perioden bijeengebracht, en worden uiteenlopende onderwerpen belicht. Zo is er een stuk waarin die malle verkiezingen van de Grootste Nederlander (Engelsman, Belg, Duitser &c) belachelijk gemaakt worden. Dat was in het begin van deze eeuw een rage in geheel Europa, met zacht uitgedrukt dikwijls verrassende winnaars (in Portugal bleek de dictator Salazar achteraf toch als het nationale hoogtepunt gezien te worden). Bij ons was het de nu al vrijwel vergeten volksmenner Pim Fortuyn, wat de organisatie zo beschamend vond, dat uiteindelijk de voorkeur werd gegeven aan de nummer twee, Willem van Oranje, over wie Bodar fijntjes opmerkt dat hij alleen voor protestanten de 'Vader des Vaderlands' is.

(Dat laatste, daar kwam ik als doopsgezinde domineeszoon pas

laat achter. Ons werd Willem voorgesteld als een verdraagzaam vorst, die het genadeloze tekeer gaan van zijn collega-opstandelingen met lede ogen aanzag. Later begreep ik dat hij een betrekkelijk harde machtspoliticus is geweest, die het met diepgevoelde overtuigingen niet zo nauw nam; in de *Rijmkroniek des Vaderlands* wordt hij getypeerd als

Gelovig, maar niet fanatiek;
Zo was hij eerst rooms-katholiek,
En later, toen hij beter wist,
Soms luthers en soms calvinist.

Zo ziet men hoe een achteloos terzijde in deze verzameling iemand op de zonderlingste zijsporen kan doen belanden.)

Veel herkende ik in het opstel over de omgang met de bedelaars van Rome. Het is christenplicht de behoeftigen te bedenken, want ‘voor zoveel gij dit aan één der minsten van Mijne broeders gedaan hebt, zo hebt gij dat Mij gedaan’. Boswell vertelt dat Dr. Johnson te dien einde altijd muntjes bij zich droeg, en toen hij er eens op gewezen werd dat zijn gift de armen toch niets hielp, antwoordde: *No, no, it enables them to go on begging*. Een groots gezegde, maar dat neemt niet weg dat het geven van aalmoezen een hachelijke bezigheid blijft, die van de kant van de schenker met ongemak en gêne gepaard gaat. Hoe moet men zich een houding geven in zo’n ongemakkelijk verkeer met een schepsel Gods? Het is pijnlijk en tevens roerend te lezen hoe opgelaten Bodar zich daardoor enkele malen daags voelt.

Ik eindig met de herinnering aan het legendarische radioprogramma *Echo van Eeuwigheid*, dat hij jarenlang op zondagochtend op de klassieke zender verzorgde. Dat was, bleek uit een onderzoek, het meest beluisterde uurtje op die zender (het is dan ook alweer enige tijd uit de ether verdwenen), en men stak er onveranderlijk iets van op, alleen al door de vele weetjes die de presentator, onbekommerd Romeinse kerken en paleizen binnenwandeland, te berde bracht.

Daarbij schuwde hij het geenszins de luisteraar bijwijlen te provoceren: zo zong hij de lof van onze nationale boeman Filips de Tweede, door hem ‘terecht *el rey prudente*, de verstandige koning’ genoemd. Wat ik persoonlijk de meest memorabele uitsmijter vond, wil ik u niet onthouden. Op de zondag dat het Carnaval losbarste, wenste Bodar zijn gehoor ‘een zalige Aswoensdag’.

Jean Pierre Rawie

ROMEINS VERBLIJF

Romeins verblijf – vier tot vijf jaren meldingen omtrent hetgeen hier in de Eeuwige Stad zich voordoet, voor zover opgemerkt en gadeslagen door deze kroniekschrijver die zich ervan bewust blijft veel – ongewild of gewild – onbenoemd te laten.

Deze bundel staat in een reeks van meer. Maar zal waarschijnlijk de laatste zijn.

Jaren aaneen meende ik te kunnen bijdragen aan het openbare debat, ver voordat ik het begrip ‘influencer’ leerde kennen.

Nu ben ik in een andere levensfase gekomen. In zekere zin keer ik terug naar mijn tijd als jongeling: Opnieuw vallen mij verlegenheid en schuwheid ten deel.

Waarom eigenlijk de eigen overtuiging en ook mening publiekelijk ten toon te blijven spreiden?

Wat baat zulks in het licht van de eeuwigheid die ik weldra betreed?

De maatschappij zelf is daarenboven als reus en derhalve reusachtig veranderd – alleen al door de sociale media waar wij ons en anderen zonder straf of verantwoording mogen beschimpen en anderszins afmaken, als zou het de eerlijkheid onder mensen bevorderen en de onderlinge beschaving dienen.

Dit is geen opzienbarend boek. Van mijn leermeester Sem Dresden heb ik in mijn lange studententijd geleerd dat niet genieën een tijdsbeeld in schriftuur nalaten maar kleine pen-voerenden. Tot hen behoor ik.

Wat valt in dit boek te verwachten? Vooraf al raad ik in deze bundel aan te kiezen hetwelk de lezer zou kunnen interesseren. Deze berichten laten zich minder gemakkelijk lezen van aanvang tot einde. Daarvoor zijn die te onderscheiden.

Werkelijk als kroniek laat zich de opening lezen – de periode van corona, waarin mijn aantreden als rector van de Friezenkerk vanaf september 2020 tevens is opgenomen.

Nadien volgen onderwerpen die mij mijn leven lang hebben geboeid – literatuur en beeldende kunst maar dan toch ook geschiedenis en tijdsbeelden uit eigen herinnering, blijvende fascinerings, soort van verwerkingen uit eigen leven.

En ja, dan komt alsnog wat mijn hart het diepst beweegt in de verkondiging van Christus, de enig echte zin van mijn leven waarom ik het tot heden in dit leven echt heb kunnen volhouden – in weerwil van degenen die mij zo veel liefde die vriendschap is schenken.

Hetwelk mij ten diepste beweegt komt nogal eens terug in hetgeen ik in deze bundel weer eens opnieuw schrijf. Ik troost mij evenwel met het gezegde van de schrijver Gerard Reve, die zich steeds aldus heeft verdedigd: Ik kan werkelijk niet een ander herhalen maar wel mijzelf.

Het is de tijd het sacrale, de heiligheid Gods, terug te vinden.

Het is de tijd om – in neerbuiging voor God – te trachten Zijn heiligheid in nederige sacraliteit gestalte te geven. Zulks kan gelukken in de liturgie, het ritueel van de Kerk van eeuwen.

Het past zichzelf te relativieren. Zichzelf bedoel ik alleen, niet terstond de eigen overtuiging.

Wat onzinnig is het zich als belangrijk te beschouwen, nog meer betreuenswaardig is dat, wanneer het feitelijk om macht gaat. Macht is geen gezag. Gezag is een geschenk. Macht breekt het spoedigst af als onbenullig in het aangezicht van de eeuwigheid.

Alleen voor Gods aangezicht weet de mens, ofschoon geschapen naar Zijn beeld en gelijkenis, zich nietig. Zulks schenkt de mens mate van geluk.